

**Прогноз
фітосанітарного стану розвитку й поширення шкідників і хвороб та
рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин
у господарствах Сумської області
у серпні 2020 року**

Багатоїдні шкідники

Стебловий (кукурудзяний) метелик. Фітофаг продовжує заселяти та пошкоджувати *зернову* та *цукрову кукурудзу, просо*, інші *товстостеблі* культури.

Ефективним прийомом для обмеження чисельності й шкідливості гусениць стеблового метелика, за заселення 6-8% рослин застосовують інсектициди дозволені до використання в Україні.

Саранові. В першій половині серпня в *неугіддях, пасовищах, луках, багаторічних травах* інших резерваціях комах закінчиться розвиток личинок і перетворення їх в дорослу комаху. Які у пошуках кормових рослин можуть переміщуватися у посіви сільськогосподарських культур, де ймовірна підвищена чисельність і шкідливість саранових.

Через 1-2 тижні після окрилення, фітофаги паруватимуться, самки відкладатимуть яйця – ворочки в ґрунт на глибину 2-5 см, після чого загинуть, чим і закінчиться їх річний цикл розвитку. За сприятливих погодних умов в цей період одна самиця італійського пруса спроможна відкласти до 4 ворочок з кількістю яєць до 60 шт. у кожній, тоді як за понижених температур і підвищеної кількості опадів яйцекладка зазвичай обмежується лише однією ворочкою. Для відкладання яєць комахи зазвичай обирають місцевість без рослинності, з легким за складом, але ущільненим ґрунтом.

Систематичні спостереження за станом популяції саранових визначають своєчасний захист посівів та тенденції їх розвитку в наступному році.

Лучний метелик другого покоління розвиватиметься осередково у *багаторічних травах, цукрових буряках, соняшнику, сої, овочах*, інших культурах. Повсюди зберігається ймовірність утворення осередків підвищеної чисельності та шкідливості фітофага, оскільки оптимальними умовами розвитку в цей період будуть температура 25-32°C та вологість повітря понад 75%. Гусениці похарчувавшись, заляльковуватимуться.

За сприятливих погодних умов в кінці серпня до кінця вересня ймовірний літ метеликів III покоління.

Захисні заходи проводять за щільності понад 12-20 гусениць на кв.м рекомендованими препаратами, дотримуючись строків і норм витрати з урахуванням віку гусениць.

Підгризаючі совки (озима і оклична, іпсилон). Протягом серпня місяця триватиме літ метеликів другого покоління підгризаючих совок (озима, оклична, іпсилон, інші), відкладання ними яєць та розвиток гусениць у посівах цукрових буряків, соняшнику, овочевих культур, багаторічних травах. За сприятливих умов (тепла, помірно волога погода, квітучі рослини, як додаткове джерело живлення) ймовірне утворення осередків підвищеної чисельності і шкідливості підгризаючих совок.

Надпорогову чисельність совок обмежують утриманням полів чистими від бур'янів, випуском трихограми на початку та під час масового відкладання яєць, розпушуванням міжрядь просапних культур. Особливу увагу слід звернути на те, де відмічали пошкодження підгризаючими совками картоплі та овочів упродовж липня. За появи осередків високої чисельності гусениць застосовують інсектициди дозволені до використання в Україні.

Листогризучі совки, з яких скрізь домінуючими є **капустяна, бавовникова, совка-гамма, С-чорна, городня, конюшинова, люцернова**, розвиватимуться та шкодитимуть у посівах **цукрових буряків, кукурудзи, соняшнику, овочевих та багаторічних травах, плодових, ягідних**. Ймовірно істотне збільшення чисельності та господарсько відчутної шкоди від II покоління, особливо бавовникової совки і совки- гамма, які найбільше шкодили у липні. Гусениці совки С-чорне та капустяної старших віків інколи вгризаються в коренеплід цукрових буряків та овочів (слід враховувати при проведенні обстежень). Обприскування інсектицидами доцільне за перевищення ЕПШ, у відповідності до регламентів існуючих технологій та санітарних вимог.

На **стерні** (де просипалось зерно), **овочевих і просапних** культурах повсюди в серпні можлива активізація **мишоподібних гризунів**, які за появи сходів переселятимуться в **озимину**.

Зернові, зернобобові культури та багаторічні трави

Хлібні клопи, зокрема **шкідлива черепашка**, переселятимуться у місця зимівлі, що відбувається й продовжуватиметься протягом місяця.

Хлібні жуки закінчуватимуть живлення в полях після колосових культур та злакових бур'янах.

Хлібна жужелиця (турун), яка знаходиться в літній діапаузі, наприкінці серпня виходитиме на поверхню ґрунту, спарюватиметься й відкладатиме яйця, зосереджуючись поблизу скірт, у купках рослинних решток, полови з зерном, де з'являються ранні сходи падалиці. Надалі з появою сходів озимих зернових жужелиця мігруватиме на посіви, де продовжуватиме відкладати яйця. Відродження личинок туруна відбуватиметься в кінці серпня - на початку вересня.

Для запобігання пошкоджень озимини жужелицею слід дотримуватись сівозміни з виключенням стерньових попередників під озимі зернові культури. В разі сівби озимих зернових культур в ареалі поширення шкідника, по стерньовим попередникам, для збереження сходів від **хлібного туруна**, гусениць **підгризаючих совок**, інших **ґрунтових шкідників** досягається передпосівною обробкою насіння препаратами дозволеними до використання в Україні.

Злакові мухи (шведські, гессенська, інші), цикадки, попелиці, хлібні блішки, інші спеціалізовані фітофаги зернових культур розвиватимуться на падалиці, злакових бур'янах та кукурудзі. Надалі з появою сходів озимини заселятимуть посіви, які пошкоджуватимуть до настання стійких похолодань.

Через наявність у природі та рослинах зернових культур збудників хвороб **фузаріозу, септоріозу, гельмінтоспоріозу** та інших, велике значення матиме знезараження посівного матеріалу. Насіння високих посівних кондицій, призначене для сівби, підлягає обов'язковій лабораторній фітоекспертизі, за

якою визначають наявність на зерні збудників хвороб. Видовий склад і господарська значимість їх дозволить обґрунтовано вибрати протруйник відповідного спектра фунгітоксичної дії та рівня захисної спроможності стосовно комплексу хвороб. Вибираючи протруйник, необхідно враховувати не тільки комплекс збудників на насінні та ґрунті, а й ті стресові умови, які

вплинуть на рослини в полі. Дуже важливо враховувати живлення рослин, а також запаси вологи в ґрунті, які забезпечують рівномірні і дружні сходи.

Протруювати насіння можна як завчасно (за 2-3 тижні), так і безпосередньо перед сівбою. Завчасне протруювання особливо ефективно для захисту рослин від сажкових хвороб.

Протягом серпня в *кукурудзі* продовжуватимуть харчуватися **злакові попелиці, гусениці стеблового (кукурудзяного) метелика, бавовникової та інших листогризучих совок**. За умов вологої й теплої погоди у посівах культури поширюватимуться **пухирчаста та летуча сажки, гельмінтоспоріоз**, на качанах, пошкоджених гусеницями стеблового метелика та бавовникової совки, ймовірний розвиток **фузаріозу**.

За наявності в 1 кг насінні *гороха* 10 і більше **горохового зерноїда**, після очищення, сушіння, сортування, до виходу жука з горошини проводять знезараження рекомендованими препаратами.

У посівах *сої* у період формування-дозрівання бобів розвиватимуться та завдаватимуть шкоди **попелиця, павутинний кліщ, трипси, гусениці листогризучих совок, акацієвої вогнівки, осередково лучного метелика та чортополохівки**. Шкідливість комах зростатиме за посушливої погоди.

Під час формування бобів, за надпорогової чисельності шкідників (акацієва вогнівка 1-2, листогризучі совки 1-3, лучний метелик 4-5 гусениць на кв.м, тютюновий трипс 10-15 екз. на рослину, павутинний кліщ (10% заселених рослин) проводять обприскування посівів рекомендованими інсектицидами. За вологості насіння 35-40% проти **білої та сірої гнилей, фомопсису** проводять десикацію посівів сої за 14 днів до збирання урожаю.

У багаторічних бобових травах (*люцерна, конюшина, еспарцет*), зокрема насінниках, протягом серпня розмножуватимуться та пошкоджуватимуть культури **довгоносики (тихіус, апіон, бульбочкові), клопи, трипси, попелиці, товстонижка, совки**. Трави хворітимуть на **буру та жовту плямистості, антракноз, аскохітоз, іржу**. Хімічний захист насінневих ділянок трав та їх оздоровлення здійснюється диференційовано до кожного поля.

Технічні культури

У серпні за помірного температурного режиму та періодичних опадів рослини *цукрових буряків* хворітимуть на **церкоспороз, пероноспороз, фомоз**.

Шкідливість **листяної бурякової попелиці** обмежуватимуть погодні умови та корисна діяльність ентомофагів.

За допорогової чисельності у посівах культури розвиватимуться **бурякові щитоноски, мінуючі мухи**. Осередково розвиватимуться та шкодитимуть гусениці **листогризучих і підгризаючих совок**.

Посіви цукрових буряків, за появи ознак пероноспорозу, оздоровлюють дозволеними фунгіцидами.

У посівах *соняшнику* за частих опадів (вологість 60-90%) та помірних температур (20-25°C) поширення матимуть хвороби, зокрема, **гнилі (біла та сіра), пероноспороз, фомоз, іржа, аскохітоз, септоріоз**.

Подекуди культури завдаватимуть шкоди гусениці **совок, лучного та стеблового (кукурудзяного) метеликів, саранові**.

Посіви соняшнику пізніх строків посіву до початку цвітіння від попелиці (ЕПШ 20% заселених рослин по 40-50 екз. на кожній) та інших сисних шкідників захищають дозволеними інсектицидами.

Під час наливу насіння соняшник захищають від клопів, гусениць соняшникової вогнівки, совок дозволеними препаратами згідно «Переліку пестицидів та агрохімікатів дозволених для використання в Україні».

За високої вологозабезпеченості (ГТК>1,5) і вологості насіння 25-30% на початку побуріння кошиків для обмеження розвитку хвороб рекомендовано провести десикацію посівів.

На рослинах *льону* за теплої помірної температури та частих опадів ймовірний розвиток **антракнозу, фузаріозу, іржі**.

Насінням культури живитимуться гусениці **льонової плодожерки**. У разі надмірних опадів у фазі ранньої жовтої стиглості (65-75% жовто-зелених коробочок) проти комплексу хвороб рекомендується також провести десикацію посівів.

Для захисту посівів *озимого ріпаку* перед сівбою, від ураження сходів комплексом хвороб (**пліснявіння, чорна ніжка, гнилі, альтернаріоз, фомоз, пероноспороз, бактеріоз, інші**) та шкідників сходів (**хрестоцвіті блішки, попелиці, ріпакові листкоїд, пильщик, совки, прихованохоботники, інші**) ефективна передпосівна обробка очищеного та каліброваного насіння протруйниками інсектицидно-фунгіцидної дії. Такий прийом дасть можливість надійно захистити культуру в найбільш критичний період росту (проростки насіння, сходи) від комплексу шкідливих об'єктів.

Картопля та овочеві культури

Колорадський жук літнього покоління скрізь розвиватиметься та шкодитиме в плантаціях *картоплі, томатів, баклажанів*. Личинки другого покоління по закінченню живлення заляльковуватимуться. Погодні умови цьогорічної вегетації уможливають розвиток 2-3-го поколінь, що в свою чергу істотно залежатиме від наявності кормової бази. Плідність самок літніх поколінь значно знижуватиметься, через погіршення поживної цінності корму за його старіння. Через посушливу погоду відбувалось всихання яйцекладок та перехід частини жуків у діапаузу.

У серпні бульби *картоплі* пошкоджуватимуть **дротяники та несправжні дротяники, личинки хрущів**, особливо у вогнищах розвитку за достатнього зволоження верхнього шару ґрунту.

Альтернаріоз, фітофтороз інтенсивно розвиватимуться за підвищеної вологості (короткочасних дощів, рясних рос) та помірних температур повітря. За умов вологої прохолодної погоди розвиток **бактеріальних (чорна ніжка, плямистості, верхівкова гниль томатів)** хвороб може призвести до формування хворих бульб картоплі з ознаками мокрої гнилі та загнивання

плодів томатів. За сухої жаркої погоди поширенню **вірусних** хвороб пасльонових культур сприятимуть переносники вірусних інфекцій.

Оздоровлення плантацій слід проводити за суворого дотримання «строків очікування». На помідорах від комплексу хвороб застосовують дозволені фунгіциди.

На **капусті** середніх та пізніх строків триватиме активне живлення гусениць **капустяної совки, біланів, молі**. Зростанню чисельності та шкідливості **попелиці, осередково хрестоцвітих клопів, прихованохоботників** сприятиме тепла помірно волога погода місяця. На пізній капусті шкодитиме літнє покоління **хрестоцвітих блішок**. Рослини хворітимуть на **судинний та слизовий бактеріоз**, зростатиме осередковий прояв **фомозу, пероноспорозу**.

Пізні сорти капусти за потреби від хвороб захищають фунгіцидами суворо дотримуючись санітарних вимог щодо збирання врожаю.

Огірки хворітимуть на **бактеріоз, пероноспороз, борошнисту росу**. **Баштанним** культурам (**кабачки, кавуни, дині**) шкодитиме **баштанна попелиця, тютюновий трипс, павутинний кліщ**, які в липні заселяли культури. За надмірної зволоженості, різких перепадів денних і нічних температур розвиватимуться **бактеріоз, пероноспороз, антракноз**, інші хвороби.

Плодові насадження

Тепла з помірними опадами погода скрізь сприятиме подальшому розвитку **яблуневої плодожерки**.

Триватиме живлення гусениць **золотогуза, білана жилкуватого** з подальшим утворенням ними зимових гнізд.

Скрізь продовжуватимуть розвиток сисні шкідники: **зелена яблунева, сливова, персикова, чорна вишнева попелиці, глодовий, звичайний павутинний, плодові кліщі, щитівки і несправжні щитівки**. В насадженнях **зерняткових** дерева хворітимуть на **паршу**.

Поширення набуватиме **плодова гниль**.

На **кісточкових** - **кокомікоз, клястероспоріоз, полістигмоз**, на листках **персика – кучерявість, на плодах - борошниста роса персика**.

Зимові сорти **яблуні та груші** на початку серпня проти яблуневої плодожерки обприскують інсектицидами з додаванням проти парші, плодової гнилі та інших хвороб фунгіцидів.

У другій декаді серпня зимові сорти яблуні проти парші, плодової гнилі, інших хвороб плодів під час зберігання обприскують фунгіцидами не пізніше, як за 20 днів до початку збору врожаю.

Відразу після збору врожаю і ще двічі з інтервалом 12 днів кісточкові дерева оздоровлюють від кокомікозу фунгіцидами, дотримуючись чергування препаратів.

Наталія Хілько
77-90-25